

לפרשת תרומה

נתינה ללא נטילה

אבנר רוזנטלר

פרשת תרומה פותחת בפסוקים הבאים:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבַּנּוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי. וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת... כָּל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֶת תְּבֻנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבֻנֵית כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ.

לכאורה, שתי דרישות הפוכות מוצגות בפנינו – הצורך בהסכמה של אדם לתרום והחובה לתרום את הדברים המצוינים בפסוק ואלו בלבד. מדוע קיימת הדרישה הכפולה הזו? נבחן את הדרישות בנפרד:

נפתח בהסכמה – מהי החשיבות בהסכמת הנותן? מסביר הרב ליכטנשטיין:

במשך מאות שנים שהה עם ישראל במצרים, שם נאנס להשקיע זמן ועמל בעבודת פרך, וכל שעשה שם - לא היה אלא בעל כורחו. בצאת עם ישראל ממצרים דאג עבורם ה' לכול: "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון"; האוכל - המן והשלו - בא להם משמים; והקב"ה הוליקם ודאג לכל מחסורם... על כן מצווה אותם ה' מיד לאחר כריתת הברית בסוף פרשת משפטים... לתרום. הדבר הראשון שעליהם לעשות הוא להתחיל לתת מעצמם - לתת ולא רק לקבל, אף בלא לדעת מה מטרת התרומה.

ב'קונטרס החסד' מסביר הרב דסלר את משמעות הנתינה של האדם מעצמו:

כאשר ברא אלקים את האדם עשהו לנותן ונטול. כוח הנתינה הוא כוח עליון ממידות יוצר הכל ברוך הוא, שהוא מרחם ומיטיב ונותן מבלי קבל דבר בתמורה... אבל כוח הנטילה הוא אשר יתאוה האדם למשוך אליו את כל הבא בתחומו. כוח זה הוא אשר יקראוהו בני האדם "אהבת עצמו", והוא שורש כל הרעות...

שני הכוחות האלה – הנתינה והנטילה – הם שורשי כל המידות וכל המעשים. ויש לך לדעת שאין דרך ממוצע בזה, כי נפש האדם לעולם תשאף לאחד משני הצדדים... נמצא, שבכל מעשה, בכל דיבור ובכל מחשבה... הנהו אם מתחסד ונותן, או חוטף ונטול.

מדבריו אלה של הרב דסלר ניתן ללמוד לענייננו – בניית המשכן לא צריכה להיות מתוך 'אהבת עצמו' אלא לשם המטרה של המשכן ולשמה בלבד. נמהי אותה מטרה? אלו דברי הפסוקים בסיום פרשת המשכן (לפני הפסוקים אודות מזבח הקטורת):

וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים. וַיְדַעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם.

מפסוקים אלה מסיק הרב גרוזמן, כי זוהי מטרת העל של הקמת המשכן – וידעו כי אני ה' אלוהיהם – "כל השאר, השראת השכינה, הקדושה והידיעה על יציאת מצרים, אינן אלא נספחים התומכים בידיעה זו".

משכך, נדמה כי ניתן לפתור גם את הדרישה השנייה – לא מדובר במבנה שאמור לשרת את האדם, אלא במשכן שאמור להזכיר דבר אחד ויחיד את אלוהותו של הקב"ה ואת מחויבותנו הנובעת מכך. ברור, אם כן, למה ישנן הוראות מדויקות של הדברים שצריכים להיתרם (ובהמשך של תהליכי הבנייה עצמה) – מדובר בכלי לעבודת באל ולא לעבודת האדם.

יחד עם זאת, אפשר שהחיבור בין הצורך דווקא בתרומה עם החובה לתרום דווקא את הדברים המצוינים בפסוקים מהווה מצע להבנת החיבור שנוצר באמצעות המשכן בין שמיים לארץ, כדברי הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".